

ДРАГАН ДАМЈАНОВИЋ*
Град Београд
Градска управа града Београда
Београд

УДК 316.344.7:37(497.11)
Прегледни рад
Примљен: 01.09.2013
Одобрен: 23.09.2013

ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ У ОБРАЗОВНОМ СИСТЕМУ РС

Сажетак: Начело једнакости представља једно од темељних начела у данашњем друштву. Уставом прокламовано одређење да су сви људи једнаки, те да се свако третирање појединца којем се због разлика на основу рођења или стечених особина угрожава или онемогућава остварење неког права односно којим се даје првенство другим особама искључујући или ограничавајући тиме одређену особу, представља дискриминацију. Податке о обиму, видовима дискриминације је тешко утврдити, будући да не постоји јединствена база евидентирања појаве дискриминације. Поред података који се могу добити од стране установа које се баве проблематиком дискриминације, као значајан извор јављају се подаци добијени од стране невладиног сектора. У раду је указано на одреднице у заштити деце од дискриминације у образовном систему Републике Србије, интеграције деце из маргинализованих група, значај постојања невладиних удружења и на крају закључак.

Кључне речи: једнакост, дискриминација, интеграција деце, невладин сектор

Увод

Устав РС зајемчује велики број људских права која су различита по свом садржају и карактеру и предвиђа општу заштиту од дискриминације. Начело забране дискриминације које је прокламовано Уставом РС – „Пред Уставом и законом сви су једнаки”¹, састоји се у уставним

---

* damjanovic.73@gmail.com

¹ Устав Републике Србије 2006. године, Службени гласник РС, бр.98/06, члан 21;

гаранцијама једнакости свих пред Уставом и законом, те у забрани дискриминације по било ком основу.

„Идеја о људским правима је настајала и развијала се постепено, у складу са објективним друштвеним условима у којима је егзистирала људска заједница са њеним различитим модалитетима.”² Заштита од дискриминације и остваривање људских права и слобода, данас представља једно од најосетљивијих питања у међународној заједници. Међународноправно схватање заштите људских права и слобода у новије време, прихватање и тежња ка универзалном регулисању истих у савременом правном поретку, те њихово уставно регулисање, представља добру полазну основу за ефикасну заштиту људских права.

Сложеност начина на који се дискриминација повезује са променљивим друштвеним односима, њена разноврсност, као и штетне последице које она прозводи на личном и друштвеном плану, довели су у Републици Србији до доношења Закона о забрани дискриминације³. Забрана дискриминације детета и ученика у Републици Србији, остварује се у складу са ратификованим међународним уговорима, Уставом Републике Србије и Законом о забрани дискриминације, као кривним законом у области спречавања и забране дискриминације.

Начело дискриминације, у дефиницији има делове који су и правни и политички и морални. „Дискриминација се обично описује као неправично и неразумно прављење разлике према појединцу или групи а пропо њихових личних својстава.”⁴ Реч дискриминација потиче од латинске речи *discriminare* – што значи одвајати, правити разлику, и у најширем смислу представља разликовање. Дискриминација означава и различито поступање према неким појединцима или групама на темељу чињенице која их одређује „различитима”. У том смислу „дискриминиран” значи „искључен”.

Иако је у данашњем свету, карактер суверености државе прихватањем међународног права делимично измењен, ипак су државе као носиоци суверености оне које на крају одлучују у којем ће делу остварити преузете међународне обавезе. У данашње време, када су политика и право у тесној вези, често због немања политичке воље, државе не извршавају своје преузете обавезе, па се дешава да и данас постоји сукоб између националних прописа и преузетих међународних обавеза. У

---

² М.Димитријевић, М.Симић, С.Ђорђевић, Увод у право, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2006, стр.386;

³ Закон о забрани дискриминације, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 22/09;

⁴ С.Ђорђевић, М.Палевић, Закон о забрани дискриминације (правна анализа), Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2010, стр.11;

извештају Европске комисије о напретку Србије за 2012.годину, наводи се да је положај социјално угрожених и положај лица са инвалидитетом побољшан, а да је додатна пажња посвећена у циљу поспешивања остваривања њихових права у погледу образовања. Такође, дати су наводи да је остварен напредак на терену антидискриминационе политике, при чему је констатовано да од 450 жалби грађана које су упућене Канцеларији повереника за заштиту равноправности, да се највећи број односи на највећу групу која је дискриминисана - Роме, затим на лица са инвалидитетом и сексуалне мањине.⁵ Указивање државама на обавезе, које су преузета из међународних докумената и задужења из националних прописа, у савременом друштву, у великој мери данас су преузеле организације цивилног друштва. Према подацима и на досадашњем искуству, сарадња државних органа са невладиним сектором, углавном је почињила и завршавала се кроз финансијску подршку. Сарадња, механизми остваривања сарадње и стратегије за подстицање свих делова друштва за узимање већег учешће у реализацији, углавном не постоје. Област васпитања и образовања је део, где управо организације невладиног сектора могу да препознају и кроз свој рад сазнају потребе осетљивих друштвених група.

На примеру реализације пројеката Градске управе града Београда - Секретаријата за образовање и дечју заштиту⁶ са невладиним сектором, у даљем раду биће изнети примери сарадње.

Забрана дискриминације у образовном систему РС

Међународне институције које су устоличиле правне стандарде у области људских права, су пре свега Генерална Скупштина Уједињених Нација и Савет Европе. Доношењем декларација (које нису правно обавезујуће али које могу прерасти у правно обавезујуће) и конвенција (које су правно обавезујуће), наведене институције су преузеле активну улогу како би се афирмисао једнакоправан положај за сваку групу лица, у

⁵ Видети шире : Европска комисија, радни документ особља комисије - Извештај о напретку Србије за 2012.годину, поглавље 2.2.-Људска права и заштита мањина, Брисел, 10.10.2012.године;

⁶ Ранија организациона јединица Градске управе Града Београда под називом : Секретаријат за дечју заштиту; Скупштина града Београда, на седници одржаној 12.07.2012. године, донела је Одлуку бр. 020-288/12-С, о изменама и допунама Одлуке о Градској управи града Београда, којом су престале са радом организационе јединице Градске управе града Београда – Секретаријат за образовање и Секретаријат за дечју заштиту. Наведеном одлуком оформљена је нова организациона јединица Градске управе града Београда – Секретаријат за образовање и дечју заштиту)

различитим аспектима живота (економском, социјалном, културном итд.). Полазећи од Декларације о људским правима, Генерална конференција Организације Уједињених нација за просвету, науку и културу, усвојила је 1960.године Конвенцију о борби против дискриминације у области просвете. Конвенција термином дискриминација „подразумева свако прављење разлике, искључивање, ограничавање или повлашћивање које се заснива на раси, боји коже, полу језику, вери, политичком или другом убеђењу, националном или друштвеном пореклу, економском статусу или рођењу, и има за циљ или за последицу да уништи или да наруши једнакост у поступању у области просвете”⁷.

Конвенција о борби против дискриминације у области просвете, обавезала је државе чланице да тако формулишу националну политику, да иста буде прилагођена националним условима и обичајима, али и једнакост у могућностима и поступању у области просвете, а нарочито да спроведу обавезно и бесплатно основно школовање, да средње школовање буде доступно свима, да у свим државним школама настава буде на истом нивоу, да помогну и развију образовање лица које немају основно школовање и омогуће им да, према својим способностима наставе школовање, та да обезбеде без дискриминације припремање на наставнички позив.

Заштити од дискриминације увек припада место пре осталих људских права, због тога што су последице повређивања односно дискриминације особа, далекосежне. Управо због тога, дискриминација увек производи уставно кршење неког од људских права. Одредбама Устава Републике Србије установљена су најважнија начела – начела једнакости, равноправности и недискриминације. Члан 1. Устава, даје одредницу „Република Србија је држава српског народа и свих грађана који у њој живе, заснована на владавини права и социјалној правди, начелима грађанске демократије, људским и мањинским правима и слободама и припадности европским принципима и вредностима”, док се дискриминација изричито забрањује : „Пред Уставом и законом сви су једнаки”⁸, и састоји се у уставним гаранцијама једнакости свих пред Уставом и законом, те у забрани дискриминације по било ком основу.

Уставом прокламовано начело забране дискриминације, разрађено је Законом о забрани дискриминације. „Друштвени развој у Србији је довео до откривања новог начина на који треба приступити регулисању

---

⁷ Видети шире: Конвенција о борби против дискриминације у области просвете, усвојена на XI заседању Генералне конференције ОУН за просвету, науку и културу, одржаном у Паризу од 14. новембра до 15. децембра 1960.године, „Сл.лист СФРЈ” Међународни уговори и други споразуми, бр. 4/64;

⁸ Устав Републике Србије 2006.године, Службени гласник РС, бр.98/06, члан 21;

односа међу људима, у којима примарну позицију има нужност нормативне забране дискриминације. Доношење Закона је уставно утемељено уважавањем норми којима је уставотворац упутио законодавну власт и читаву државу да се има кретати у правцу ширења демократије, слободе и индивидуализма. Чим је затечен „предмет” као номинална исказница изнад првог члана, нужно настаје и свест о могућности да се Закон о забрани дискриминације појави у улози посебног извора који утиче на правне норме садржане у другим законима.”⁹

У Републици Србији Закон о забрани дискриминације донет је у 2009.години. Закон обједињава ратификоване међународне уговоре, поштовање Уставом дефинисану забрану дискриминације и уређује систем заштите од дискриминације у правном систему Републике Србије. Усвајање закона представља значајан корак у даљем развијању демократског друштва у Србији, јер забрана дискриминације представља полазну основу, темељ демократског друштва. Закон дефинише да свако дете има једнака права и заштиту у друштву. Забрањено је дискриминисати дете према здравственом стању, брачном односно ванбрачном рођењу, јавно позивање на давање предности деци једног пола у односу на децу другог пола, као и прављење разлике према било којем обележјем дететових родитеља односно старатеља и чланова породице.

Закон о забрани дискриминације конципиран је у девет целина. Свака целина је засебна и обрађује одредбе закона почевши од дефинисања предмета закона, затим следе делови који носи називе : опште одредбе, опште забране и облици дискриминације, посебне случајеве дискриминације, део који се односи на повереника за заштиту равноправности, поступање пред повереником, судска заштита, надзор, казнене одредбе и прелазне и завршне одредбе.

Када се узима у обзир ратификована Конвенција о правима детета, Закон о забрани дискриминације, преузима и децу нарочито штити, на тај начин што је у делу о посебним облицима дискриминације, издвојио део „Дискриминација деце”, и дефинисао члан који гласи : „Свако дете, односно малолетник има једнака права и заштиту у породици, друштву и држави, без обзира на његова или лична својства родитеља, старатеља и чланова породице. Забрањено је дискриминисати дете, односно малолетника према здравственом стању, брачном, односно ванбрачном рођењу, јавно позивање на давање предности деци једног пола у односу на децу другог пола, као и прављење разлике према здравственом стању, имовном стању, професији и другим обележјима друштвеног поло-

⁹ С.Ђорђевић, М.Палевић, Закон о забрани дискриминације (правна анализа), Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2010, стр.52;

жаја, активностима, израженом мишљењу или уверењу дететових родитеља, односно старатеља и чланова породице”¹⁰.

Начело једнакости и забрана дискриминације деце у области образовања, заснована је на законској и моралној претпоставци да се према деци које су са више основа различита, треба истоврсно поступати. Уопштено узевши, концепт једнакости и забране дискриминације означава забрану свих разликовања, издвајања или давања предности у образовању. Најчешћи облици дискриминације који се у регулативи помињу су раса, боја коже, пол, религија, национална припадност, социјални статус, брачни статус родитеља, физичко и ментално здравствено стање, физички изглед.

Право на образовање детета, представља једно од основних људских права и то право и његову неприкосновеност морају да штите сви правни системи. Па ипак, и поред тога свакодневно се у медијима објављује да се ово право не поштује, да се образовање не допушта одређеним лицима, од стране истих оних који би управо право на образовање требало да узимају као основни постулат живљења свих, без обзира на расу, пол, верску или полну опредељеност.

Образовање је једна од најзначајнијих вредности савременог становништва, која даје основ осталим вредностима. У том смислу, сви правни документи којима се прокламује право на образовање дефинишу и потврђују право на образовање, а устави савремених држава одредбама о правима на образовање дефинишу као једно од првих права. Свако прокламовано и признато право, добија на вредности само ако је ефикасно правно заштићено. Зато и право на образовање мора од стране државе да буде заштићено одговарајућим правним нормама обзиром на изузетну важност права на образовање.

У извештају Европске комисије о напретку Србије за 2012. годину, у делу који се односи на образовање и културу, каже се да је ограничен напредак у области образовања, да је остварен одређен напредак у погледу социјалне инклузије деце из маргинализованих група, док је спровођење реформи споро и да су кадровски потенцијали и финансијски ресурси Министарства слаби.

Право на образовање је Уставом РС признато сваком грађанину Србије и омогућава похађање образовних установа у Републици Србији, и то од предшколских па до високошколских образовних установа. Основно образовање је обавезно и бесплатно, док је средње образовање бесплатно. Устав Републике Србије, дакле предвиђа да сви грађани без

---

¹⁰ Закон о забрани дискриминације, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 22/09, члан 22;

обзира на верску, националну и другу припадност, имају, под једнаким условима, приступ предшколском, основном, средњем и високошколском образовању. Закон о основама система образовања и васпитања, утврђује право ученика на заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања¹¹, преузимајући одредбе из Устава Републике Србије. Образовној установи забрањене су активности којима се угрожавају, омаловажавају, дискриминишу или издвајају лица, односно групе лица по основу расне, националне, етничке, језичке, верске или полне припадности, физичких и психичких својстава, сметњи у развоју и инвалидитета, здравственог стања, узраста, социјалног и културног порекла, имовног стања, политичког опредељења, као и по другим основама уређеним законом којим се прописује забрана дискриминације, као и подстицање или неспречавање таквих активности¹².

Укључивање у систем образовања све деце, одсуство дискриминације и поштовање људских права, су вредности којима мора тежити свака савремена држава. Важност улоге образовања у напретку сваког друштва је неоспорна, као и чињеница да мењање и реконструкција образовног система, на начин на који се уводе позитивне иновације у систем образовања, доприносе позитивним променама. Непостојање дискриминације, интеграција маргинализованих група (пре свега Рома, али и група са инвалидитетом), мора представљати императив у образовном систему Републике Србије. Предвиђање и увођење ромског асистента у предшколско и основно образовање, представља позитивну иновацију у области образовања.

Деца Ромске националности, станујући са породицама у неформалним насељима, образовање су стицала углавном у специјалним школама. Услед постојања дискриминације, као и физичке неприлагођености окружењу, често су се налазила у ситуацији отежане могућности образовања, због чега су остајала на нижим ступњевима развитка и положаја у друштву. Услед културне депривације, нису била у могућности да одговоре на захтеве редовних школа, те се у пракси дешавало да родитељи деце захтевају управо специјално образовање због лакших програма и усклађивања програма са индивидуалним особеностима Ромске деце. Међутим, савремени процес образовања мора ићи у смеру обавезног редовног школовања и интеграције деце. Током евалуације образовања у РС, појаве укључивања деце у редовне токове васпитања и образовања, почевши од вртићког узраста, дошло је до прилагођавања и

¹¹ Закон о основама система образовања и васпитања, „Сл.гласник РС”, бр. 72/09, 52/11 и 55/13, члан 103 став 1. тачка 4.;

¹² Закон о основама система образовања и васпитања, „Сл.гласник РС”, бр.72/09,52/11 и 55/13, члан 44 ст. 1.;

системске подршке потреба ученика у редовним школама. Као кључна идеја инклузивног покрета, јесте реализација права на образовање за сву децу, која је дефинисана још у Конвенцији о правима детета.¹³ Једнакоправност у образовању обезбеђује да личне и друштвене околности не буду препрека образовању, док инклузивност подразумева обезбеђивање минималног стандарда образовања за све.

Циљ инклузивног образовања је да се сва деца с посебним образовним потребама уписују у редовну наставу, при чему им се обезбеђује подршка и школовање. Инклузија представља пре свега процес реконструкције образовних установа, како би исте одговориле потребама све деце, почев од вртићког узраста.

Укључивање у образовни систем деце из нехигијенских насеља на подручју града Београда

Градска власт града Београда у периоду 2008-2012.године, раселила је више породица из неформалних насеља, уз присуство и надзор невладиних организација, заменика, представника Управе за људска и мањинска права, мисије ОЕБС-а и делегације ЕУ и УН и Амнести интернационал (Amnesti Internationale). Након расељавања породица из неформалних насеља на подручју града Београда, формиране су нове мобилне стамбене јединице. Поред збрињавања породица, град Београд радио је на интегрисању деце Ромске националности узраста од 7 до 15 година, на тај начин што су приликом расељавања неформалних насеља на територији града Београда, („Газела” и „Белвил”), деци обезбеђена здравствена и социјална заштита, упис у школе, како би се деца укључила у образовни процес, едуковала и постала равноправни члан друштва. Такође, деци је обезбеђен превоз од насеља до школе, као и пратилац који је додатно помагао и родитељима и деци. У сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја, свакој школи коју похађају ученици из ових насеља, одобрен је педагошки асистент за рад са ромском децом.

Као ресорно надлежна организациона јединица града Београда, Секретаријат за образовање и дечју заштиту (врши послове из делокруга изворних послова Града у области делатности образовања и дечје заштите, који се између осталог односе на сарадњу са Министарством просвете, општинским одељењима за друштвене делатности и другим републичким, градским и општинским институцијама које се баве поједи-

---

¹³ Видети шире: Конвенција о правима детета Уједињених нација, „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 15/90 и „Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 4/96 и 2/97;

ним областима образовања, сарадња са удружењима, невладиним организацијама и међународним организацијама и органима просветних власти других земаља) остварио је сарадњу са представницима из неформалних насеља и предузео кораке у вези остваривања права деце.

Незапосленост родитеља, сиромаштво, а посебно организовано просјачење, доводе до тога да је неопходно да друштвена заједница интервенише и утиче да се живот и рад деце на улици сведе, колико је могуће, на најмању могућу меру. Укључивање у образовни систем деце из нехигијенских насеља је позитиван друштвени и политички процес, али процес који неумитно носи са собом и одређене негативне појаве, као што су одбијање родитеља да децу пошаљу на похађање наставе (нпр. због неизласка на улицу и просјачења, умањени су приходи породице), затим неприхватања руководиоца образовних установа и просветног особља деце из неформалних насеља (тихи бојкот) итд.

Сва деца расељена из нехигијенских насеља уписана су у школе које су територијално најближе насељима у које су ромске породице расељене. Град Београд је омогућио да деца која су у нехигијенским насељима похађала наставу, наставе да уче и друже се са вршњацима у средини на коју су се прилагодили. Тако су нпр. деца из насеља Макиш 1 и 2, уписана на територији ГО Чукарица, у ОШ „Браћа Јерковић”, ОШ „Владимир Назор”, Школу за децу са сметњама у развију „Милоје Павловић” и Школу за основно образовање одраслих „Ђуро Салај” итд.¹⁴

Након уписа деце у образовне установе настављена је сарадња са образовним установама, затим вођење евиденције о броју уписане деце, похађања и изостанака са наставе и успеха ученика од стране Секретаријата за образовање и дечју заштиту. Промовисан је систем образовања, могућности које образовање пружа, почев од образовања у раном детињству, преко различитих профила средњег образовања и образовања за одрасле. Укључивањем додатних људских и финансијских ресурса који су стављени на располагање родитељима и установама, представљали су позитиван фактор утицаја на родитеље деце из нехигијенских насеља.

Школска година	Број уписаних ученика
2009/10	110
2010/11	120*
2011/12	98**
2012/13	81***

Табела 1.

¹⁴ Подаци преузети из Градске управе града Београда-Секретаријата за образовање и дечју заштиту;

*У школској 2010/11 години, уписано је 120 ученика, од којих се на евиденцији налази 97, јер су одређене породице напустиле насеље, а неке су добиле социјалне станове на коришћење и преселиле се у исте;

** У школској 2011/12 години, уписано је 98 ученика, од којих се сада на евиденцији налази 101, јер су се одређене породице доселиле у насеље;

*** У школској 2012/13 години, уписан је 81 ученик, од којих се сада на евиденцији налази 44, јер су одређене породице добиле социјалне станове на коришћење и преселиле се у исте;

Праћењем успеха деце расељене из неформалног насеља „Газела”, уписана у редовне основне школе, специјалну школу и школу за основно образовање одраслих на општинама Раковица, Чукарица, Барајево, Сурчин и Младеновац на крају школске 2009/2010 године, 80 ученика прелази у наредни разред или 72,70 % од укупног броја; 2010/2011 године, 73 ученика прелази у наредни разред или 75,25% од укупног броја; у 2011/12 години, 86 ученика прелази у наредни разред или 85,14% од укупног броја (табела 2).

Школска година / Успех	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Одличан	1 ученик или 1,00%	1 ученик или 1,03%	5 ученика или 4,95%	4 ученика или 9%
Врло добар	4 ученика или 4,00%	5 ученика или 5,15%	7 ученика или 6,9%	5 ученика или 11%
Добар	15 ученика или 13,00%	26 ученика или 26,80%	39 ученика или 38,61%	16 ученика или 36%
Довољан	13 ученика или 12,00%	16 ученика или 16,49%	18 ученика или 17,82%	5 ученика или 11%
Недовољан	9 ученика или 8,00%	-	-	4 ученика или 9%
Наставак у наредни разред са недовољним оценама од I до IV	11 ученика или 10,00%	9 ученика или 9,27%	3 ученика или 2,97%	-
Прелазак у наредни разред – описно оцењени I разред	4 ученика	16 ученика	14 ученика	8 ученика
Неоцењени	7 ученика или 6,00%	16 ученика или 16,49%	15 ученика или 14,85%	2 ученика или 5%
Понавља	5 ученика или 5,00%	4 ученика или 4,12%	-	-
Не похађа наставу	-	4 ученика или 4,12%	-	-

Табела 2.

Целокупан период, од адаптације до завршетка школске године, праћен је експанзијом похађања наставе, постизањем бољег успеха деце и показао је да процес укључивања у систем образовања, са адекватним

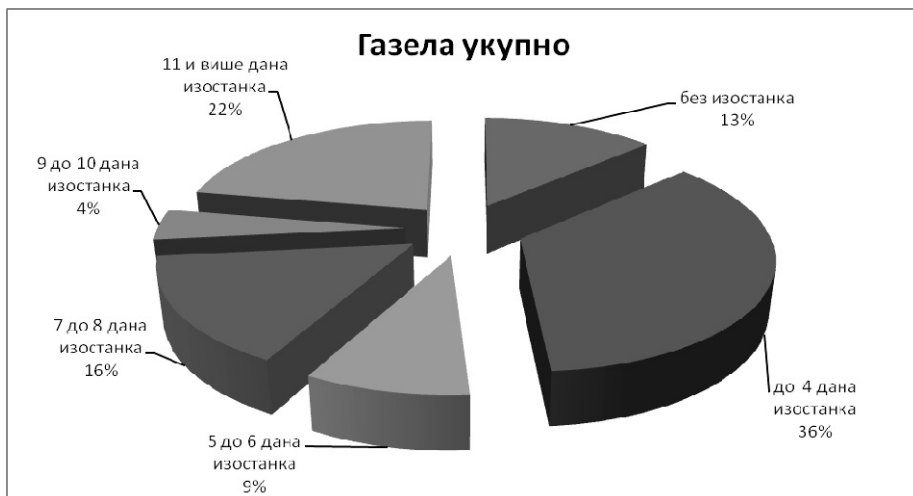
приступом и одсуством дискриминације, да деца постижу задовољавајуће резултате (иако су родитељи деце која похађају наставу у мањем или већем обиму незаинтересовани за образовање своје деце, јер су и сами без завршених основних или средњих школа, и немају разумевања за пружањем подршке образовања своје деце). Сарадња са родитељима је остваривана и у облику држања трибина, затим одржавања састанка на којима су присуствовали и представници невладиних организација.

На наведеним облицима консултовања, родитељима су пружене информације које се односе на упис у образовне установе (предшколске установе, основне и средње школе), премештај из једне образовне установе у другу, чување и враћање уџбеника и др. Представљањем процеса образовања, родитељима као једног од предуслова за бољим животом, успешним родитељством и укључивањем родитеља у остале сфере живота, одразило се на ненапуштање деце из образовних установа односно на повећање броја деце која су редовно похађала наставу. „Уопштено говорећи, обавештеност родитеља одсликава њихов образовни ниво. Постоји много доказа да укљученост родитеља има позитивне ефекте на постигнућа детета. Ово значи да ће они са слабијом подршком родитеља бити у неповољном положају, без обзира на то да ли је у питању домаћи задатак, саветовање око избора предмета студија или избора школе”¹⁵. Предузети кораци за подстицање родитеља да охрабрују децу да наставе са образовањем, постигнут већи степен сарадње, рад на комуникацији са децом, инсистирање на похађању наставе, побољшању услова за учење код куће, као и у боравак у продуженом боравку деце и рад са педагошким асистентима, допринели су да су деца у похађала наставу са минималним бројем изостанака. На тај начин, спречено је напуштање образовне установе и нередовно похађање наставе, и самим тим побољшан успех. У наредној табели су дати подаци о изостанцима деце са наставе у школској 2012/2013 години (деца расељена из нехигијенског насеља „Газела”), са укупно 45 ученика:

Деца расељена из нехигијенског насеља „Газела”	Број деце	Процент
Без изостанака	6	13%
До 4 дана изостанка	16	36%
5 до 6 дана изостанка	4	9%
7 до 8 дана изостанка	7	16%
9 до 10 дана изостанка	2	4%
11 и више дана изостанка	10	22%
Укупно :	45	100%

Табела 3.

¹⁵ Видети шире : Сајмон Филд (Simon Field), Малгоржата Кучера (Malgorzata Kuczera), Беатриз Понт.: (Beatriz Pont) „Нема више неуспешних : десет корака до једнакоправности у образовању”, Организација за економску сарадњу и развој, 2010 год., стр.68;

Графикон 1., уз табелу 3.

*Подаци из табеле и графика она односе се на мај месец 201

Сарадња Градске управе града Београда са невладиним сектором

Као и сваки закон, ма колико био развијен и обиман, никада не може у потпуности да обухвати све промене које се дешавају на економском, правном, друштвеном пољу. Као један од видова унапређења правне регулативе државе, јавља се сарадња државних органа и органа локалне самоуправе са невладиним сектором, којим држава и локална самоуправа добијају податке и поспешују развој друштвене заједнице. Невладин сектор, имао је не малу улогу у дефинисању елемената Закона против дискриминације. Такође, у време израде Закона, мало је позната чињеница да је формирана група, од стране више невладиних организација, са називом „Коалиција против дискриминације”, која се је и бавила припремом Закона о забрани од дискриминације¹⁶.

Град Београд, путем конкурса, развио је релативно добру сарадњу са невладиним сектором у области дечје заштите и образовања. Кроз више конкурса, реализовано је више десетина пројеката удружења грађана из области дечје заштите и образовања. „Допринос града Београда развоју цивилног друштва на територији града огледа се у унап-

¹⁶ Видети шире : Коалиција против дискриминације, www.stopdiskriminacija.org

ређивању сарадње између Града и организација цивилног друштва и стварању могућности (услова) да грађани и њихова удружења, у партнерству са институцијама Града, учествују у развоју. Развијено цивилно друштво доприноси, у складу са својим могућностима, подизању нивоа свести грађана о важности њиховог активног учешћа у друштвеним догађањима и унапређењу нормативног оквира и институционалних механизма сарадње Града и цивилног друштва што је од посебног значаја за даље јачање демократских институција у Београду”.¹⁷

У склопу активности Секретаријата за образовање и дечју заштиту, у сарадњи са удружењем грађана „Центар за интеграцију младих”¹⁸, реализован је пројекат „Локални план акције за децу у Београду”. План садржи анализу положаја деце у граду Београду узраста до 18 година и стратешки је докуменат Града Београда. Сублимира краткорочне, средњорочне и дугорочне мере за период од 2012.године до 2107.године и ослања се на Национални план Републике Србије, на кључним принципима: недискриминација, најбољи интерес детета, право на живот, опстанак и развој и партиципација деце¹⁹. Такође, у сарадњи са удружењем „Центар за интеграцију младих” и ГО Нови Београд, отворен је „Дневни центар за децу улице”. „Дневни центар за децу улице”, конципиран је као дневни боравак за подршку деци, где ће она моћи да се склоне са улице бар неко време. У рад центра укључени су педагози, психолози, социјални радници, медицинске сестре и васпитачи. Према проценама удружења „Центра за интеграцију младих”, на улицама града Београда има неколико хиљаде деце које раде.

Поред израде Локалног плана акције за децу у Београду, отвореног Дневног центра за децу улице, остварена је сарадња путем конкурса и са разним струковним удружењима грађана из области образовања и дечје заштите. У складу са међународном иницијативом „Декада за инклузију Рома 2005-2015”²⁰, спроведен је и реализован конкурс из области васпитања и образовања у београдским основним и средњим школама.

¹⁷ Видети шире : Стратегија подршке развоју цивилног друштва на територији града Београда 2012-2017, званични сајт Града Београда: www.beograd.rs

¹⁸ Удружење Центар за интеграцију младих основано је 2004.године у Београду. ЦИМ је реализацију својих активности усмерио ка деци и младима укљученим у живот или рад на улици. Први резиденцијални програм „Свратиште за децу” ЦИМ је отворио 2007.године. Видети шире : Удружење „Центар за интеграцију младих” : www.cim.org.rs.

¹⁹ Видети шире: Локални план акције за децу Београда, званични сајт Града Београда: www.beograd.rs

²⁰ Међународна иницијатива у оквиру које су се владе Централне и Југоисточне Европе обавезале да у регионалним оквирима делују на унапређивање социјално-економског статуса и инклузији Рома

ма под називом „Инклузивне радионице”²¹. Као велики проблем приликом реализације пројеката, јавила се незаинтересованост и неукључивање родитеља и деце из осетљивих група. Тако нпр. у извештају Удружења „Родитељ”, у пројекту „Родитељски инфо центар – Прве године су најважније!” наведено је да : „Ниједно Ромско дете не похађа радионице и у том смислу смо организовали састанак са Црвеним крстом као организацијом која је у сталном контакту са ромским удружењима како бисмо дошли до родитеља.”²² Непосредан увид у потребе потенцијалних корисника програма и радионице на терену, представљају рад од непроцењиве важности за локалну самоуправу и државни апарат, како би исте предвиделе и омогућиле даљи развој пројеката у односу на циљну групу.

Закључак

У циљу унапређења права, свака држава треба да ради на остваривању принципа забране дискриминације, како не би остале само речи на папиру. Иако је забележен напредак у изменама позитивног права у Србији, као проблем јавља се имплементација закона и остваривање права припадника маргинализованих група. Обавезност једнакоправности мора утицати да држава идентично и уједначено примењује исте стандарде за све, док на моралном пољу, остаје нада да ће стандард једнакоправности бити испуњен. Невладине организације морају радити на развијању грађанске свести, стварању сарадње на свим пољима живота и наравно, покретање акција за које држава нема „слућа”.

Литература:

1. Ustav Republike Srbije 2006.godine, Službeni glasnik RS, br.98/06;
2. M.Dimitrijević, M.Simić, S. Đorđević, Uvod u pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2006;
3. Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni glasnik RS”, br. 22/09;

---

²¹ Конкурс Секретаријата за образовање и деčју заштиту за финансирање пројеката удружења грађана у буџету града Београда по јавном конкурс у износу од 3.420.000,00 динара. Предвиђена средства за финансирање предлога пројекта за област образовања у основним школама износу од 1.498.000,00 динара, док средства предвиђена за област образовања у средњим школама износу од 1.922.000,00 динара.

²² Подаци добијени у Секретаријату за образовање и деčју заштиту, из Главног наративног извештаја из пројекта „Родитељски инфо центар – Прве године су најважније!” - Успостављање „Интегрисаног центра за подршку родитељима деце у периоду раног развоја”, удружења Родитељ, страна 3.;

4. S.Đorđević, M.Palević, *Zakon o zabrani dikskriminacije (pravna analiza)*, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2010;
5. Evropska komisija, radni dokument osoblja komisije - Izveštaj o napretku Srbije za 2012.godinu, poglavlje 2.2.-Ljudska prava i zaštita manjina, Brisel, 2012;
6. Deklaracija o ljudskim pravima, Ujedinjene nacije,1948;
7. Zakon o ratifikaciji međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Službeni list SFRJ, br.31/67;
8. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Rim,1950;
9. Zakon o ratifikaciji međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Službeni list SFRJ, br.7/71;
10. Opcioni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, „Službeni list SRJ”- Međunarodni ugovori , br. 4/2001;
11. Drugi opcioni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Službeni list SR-Međunarodni ugovori,br. 4/2001;
12. Zakon o ratifikaciji međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima,Službeni list SFRJ, br.7/71;
13. Konvencija o pravima deteta Ujedinjenih nacija, Rezolucija 44/25 Generalne skupštine UN,Službeni list SFRJ-Međunarodni ugovori, broj 15/90 i Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori, br. 4/96 i 2/97;
14. Konvencije o pravima deteta, Službeni list SFRJ-Međunarodni ugovori,broj 15/90 i Službeni list SRJ, br. 4/96 i 2/97;
15. Fakultativni protokol o prodaji dece dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji uz Konvenciju o pravima deteta Službeni list SRJ, br. 7/2002;
16. Fakultativni protokol o učešću dece u oružanim sukobima uz Konvenciju o pravima deteta u Službeni list SRJ, br. 7/2002;
17. Konvencija protiv diskriminacije u obrazovanju, Generalna konferencija OUN za prosvetu, nauku i kulturu, 1960;
18. Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja Sl.glasnik RS, br. 72/09, 52/11 i 55/13;
19. Konvencija o pravima deteta Ujedinjenih nacija,Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori,broj 15/90 i Službeni list SRJ- Međunarodni ugovor, br. 4/96 i 2/97;
20. Sajmon Fild (Simon Field), Malgorzata Kučera (Malgorzata Kuczera), Beatriz Pont (Beatriz Pont): „Nema više neuspešnih : deset koraka do jednakopravnosti u obrazovanju”, Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj, 2010;
21. Zakon o udruženjima,Sl. Glasnik RS, br.51/09 i 99/11;
22. Koalicija protiv diskriminacije, www.stopdiskriminacija.org
23. Strategija podrške razvoju civilnog društva na teritoriji grada Beograda 2012-2017, zvanični sajt Grada Beograda: www.beograd.rs
24. Udruženje „Centar za integraciju mladih” : www.cim.org.rs.
25. Lokalni plan akcije za decu Beograda, zvanični sajt Grada Beograda: www.beograd.rs

Prohibition of discrimination in the educational system of the RS

Summary: The principle of equality is one of the fundamental principles in today's society. The Constitution proclaimed the assertion that all are equal; therefore, any treatment of an individual that threatens or prevents exercising his/her rights or gives advantage to other persons excluding or limiting such individual in the process, due to the differences based on his/her birth or acquired characteristics, shall constitute discrimination. The data on the scope and types of discrimination are difficult to determine, since there is no single database for registering discrimination incidents. In addition to the data that may be obtained from the institutions dealing with the issues of discrimination, an important emerging source appears to be the data received from the non-governmental sector. The paper discusses terms in the protection of children against discrimination in the educational system of the Republic of Serbia, integration of children from marginalised groups, importance of presence of non-governmental associations, and finally gives the conclusion.

Key words: *equality, discrimination, integration of children, non - governmental sector*